§ 337 Dnr KS 2026/00146-1.6.1

Beslut - Revisionsrapport 2026:3, Granskning av kommunens process för rapportering samt redovisning av pensioner

Beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat 2026-09-09 antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.

2. Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Ärendebeskrivning

PWC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning av stadens process för rapportering samt redovisning av pensioner. Vidare har ett datatest avseende pensionsavtalen AKAP-KR och KAP-KL utförts inom ramen för granskningen.

Syftet har varit att bedöma om Västerås stad säkerställer en ändamålsenlig hantering av pensioner, att den interna kontrollen är tillräcklig samt att pensionsgrundande löneuppgifter har rapporterats till pensionsförvaltaren utan avvikelser.

Utifrån genomförd granskning är PWC:s sammantagna bedömning att:

– Kommunstyrelsens rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda är ändamålsenliga och tillförlitliga.

– Kommunstyrelsens interna kontroll i sammanhanget inte är helt tillräcklig.

– Kommunstyrelsens rapportering av pensionsgrundande löneuppgifter till pensionsförvaltaren i allt väsentligt sker korrekt och utan identifierade avvikelser.

– Kommunstyrelsen i allt väsentligt redovisar pensionsåtagandet i enlighet med lagstiftning (lag om kommunal bokföring och redovisning) samt rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning.

Ett yttrande med förslag till åtgärder har tagits fram utifrån revisorernas rekommendationer.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat 2026-09-09 antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.

2. Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Beslutet ska skickas till

Västerås stads revisorer

VÄSTERÅS STAD

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum
2026-09-09

Diarienr
KS 2026/00146- 1.6.1

Informationsklass
PUBLIK

Stadsledningskontoret
Anna Porsaeus
Epost: anna.porsaeus@vasteras.se

Kopia till
Västerås stads revisorer

Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande - Revisionsrapport 2025:6 - Granskning av HR-funktionens organisering

Förslag till beslut

1. Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat 2026-09-09 antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.

2. Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Ärendebeskrivning

PWC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning av stadens process för rapportering samt redovisning av pensioner. Vidare har ett datatest avseende pensionsavtalen AKAP-KR och KAP-KL utförts inom ramen för granskningen.

Syftet har varit att bedöma om Västerås stad säkerställer en ändamålsenlig hantering av pensioner, att den interna kontrollen är tillräcklig samt att pensionsgrundande löneuppgifter har rapporterats till pensionsförvaltaren utan avvikelser.

Utifrån genomförd granskning är PWC:s sammantagna bedömning att:

– Kommunstyrelsens rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda är ändamålsenliga och tillförlitliga.

– Kommunstyrelsens interna kontroll i sammanhanget inte är helt tillräcklig.

– Kommunstyrelsens rapportering av pensionsgrundande löneuppgifter till pensionsförvaltaren i allt väsentligt sker korrekt och utan identifierade avvikelser.

– Kommunstyrelsen i allt väsentligt redovisar pensionsåtagandet i enlighet med lagstiftning (lag om kommunal bokföring och redovisning) samt rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning.

Ett yttrande med förslag till åtgärder har tagits fram utifrån revisorernas rekommendationer.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till Kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat 2026-09-09 antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.

2. Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Juridisk bedömning

Kommunstyrelsen är behörig att fatta beslutet i enlighet med kommunstyrelsens reglemente och kommunallagen.

Ekonomisk bedömning

Perspektivet ej relevant med anledning av ärendets karaktär och innehåll.

Hållbarhets- och näringslivsbedömning

Perspektivet ej relevant med anledning av ärendets karaktär och innehåll.

Bedömning av barnets bästa

Perspektivet ej relevant med anledning av ärendets karaktär och innehåll.

Helene Öhrling	Anna Porsaeus
Stadsdirektör	Förhandlingschef

VÄSTERÅS STAD

YTTRANDE

Datum
2026-09-09

Diarienr
KS 2026/00146- 1.6.1

Informationsklass
PUBLIK

Stadsledningskontoret
Anna Porsaeus
Epost: anna.porsaeus@vasteras.se

Kommunstyrelsen

Yttrande - Revisionsrapport 2026:3, granskning av kommunens process för rapportering samt redovisning av pensioner

PWC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning av stadens process för rapportering samt redovisning av pensioner. Vidare har ett datatest avseende pensionsavtalen AKAP-KR och KAP-KL utförts inom ramen för granskningen.

Syftet har varit att bedöma om Västerås stad säkerställer en ändamålsenlig hantering av pensioner, att den interna kontrollen är tillräcklig samt att pensionsgrundande löneuppgifter har rapporterats till pensionsförvaltaren utan avvikelser.

Utifrån genomförd granskning är PWC:s sammantagna bedömning att:

– Kommunstyrelsens rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda är ändamålsenliga och tillförlitliga (Trafikljus: Grönt).

– Kommunstyrelsens interna kontroll i sammanhanget inte är helt tillräcklig (Trafikljus: Gult).

– Kommunstyrelsens rapportering av pensionsgrundande löneuppgifter till pensionsförvaltaren i allt väsentligt sker korrekt och utan identifierade avvikelser (Trafikljus: Grönt).

– Kommunstyrelsen i allt väsentligt redovisar pensionsåtagandet i enlighet med lagstiftning (lag om kommunal bokföring och redovisning) samt rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning (Trafikljus: Grönt).

Utifrån genomförd granskning och för att utveckla verksamheten i Västerås stad lämnas nedanstående rekommendationer. Kommunstyrelsens förslag på åtgärder följer efter respektive rekommendation.

1. Att vidareutveckla befintliga rutinbeskrivningar genom att inkludera tydliga tidsramar (deadlines) samt mer detaljerade genomförandebeskrivningar. Detta bör särskilt avse processen för kontroll, testning och betalning av inkommande premiefakturor, liksom de kontroller och tester som genomförs av lönedata i samband med rapportering till KPA. Ett sådant förtydligande bedöms bidra till ökad transparens och spårbarhet i processerna, samt stärka möjligheten till enhetlig tillämpning.

- Stadsledningskontorets verksamhetsområden HR och ekonomi tar ett gemensamt ansvar för att vidareutveckla befintliga rutinbeskrivningar och genomförandebeskrivningar.

2. Att Västerås stad säkerställer att rutinbeskrivningarna utformas på en tillräckligt detaljerad nivå för att möjliggöra utförande av arbetsuppgifter även av andra medarbetare än ordinarie ansvariga. Detta bedöms vara av särskild vikt vid frånvaro, personalförändringar eller andra bemanningsrelaterade situationer. Vidare rekommenderas att ytterligare en ekonom involveras i bokföring och redovisningsarbetet för att minska sårbarheten och stärka den interna kontrollen.

- För att underlätta vid förändringar i personalgruppen tar stadsledningskontorets verksamhetsområden HR och ekonomi ett gemensamt ansvar för att säkra detaljerad nivå av ovan beskrivningar.

- Verksamhetsområde ekonomi tar ansvar för att kompetenssäkra ytterligare resurser för att minska sårbarheten och stärka den interna kontrollen.

3. Att införa återkommande kontrollrutiner avseende pensionsgrundande löner. En sådan kontroll kan lämpligen utformas som en regelbunden avstämning mellan pensionsgrundande löneuppgifter i lönesystemet och motsvarande uppgifter i fakturaspecifikationer från KPA avseende årsfakturering. För att säkerställa en hög grad av tillförlitlighet i rapporteringen bedöms dessa kontroller med fördel genomföras på hela populationen, snarare än genom stickprov.

- Verksamhetsområde HR tar ansvar för att skapa en rutin för återkommande kontroller av hela populationen inom KPA avseende pensionsgrundande löner. Detta sker genom kontroll mellan befintligt lönesystem och KPA:s fakturering per intervall.

Granskning av kommunens process för rapportering samt redovisning av pensioner inklusive datatest avseende KAP-KL och AKAP-KR

Västerås stad

Maj 2026

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning av kommunens process för rapportering samt redovisning av pensioner. Vidare har ett datatest avseende pensionsavtalen AKAP-KR och KAP-KL utförts inom ramen för granskningen. Syftet har varit att bedöma om staden säkerställer en ändamålsenlig hantering av pensioner, att den interna kontrollen är tillräcklig samt att pensionsgrundande löneuppgifter har rapporterats till pensionsförvaltaren utan avvikelser.

Utifrån genomförd granskning är vår sammantagna bedömning att:

- Kommunstyrelsens rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda är ändamålsenliga och tillförlitliga (trafikljus: grönt).
- Kommunstyrelsens interna kontroll i sammanhanget inte helt (trafikljus: gult) är tillräcklig.
- Kommunstyrelsens rapportering av pensionsgrundande löneuppgifter till pensionsförvaltaren i allt väsentligt sker korrekt och utan identifierade avvikelser (trafikljus: grönt).
- Kommunstyrelsen i allt väsentligt (trafikljus: grönt) redovisar pensionsåtagandet i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga:

Revisionsfrågor	Bedömning
Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	Ja
Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?	Delvis
Sker rapporteringen av pensionsgrundande löneuppgifter till pensionsförvaltaren utan avvikelser? – Datatest	Ja
Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?	Ja

Innehåll

Sammanfattning 2

Inledning 5

Bakgrund 5

Syfte och revisionsfrågor 5

Revisionskriterier 6

Avgränsning 6

Metod 6

Pensionsavtal inom Västerås stad 7

Granskningsresultat 8

Rutiner för pensionsadministration 8

Iakttagelser 8

Sammantagen bedömning 11

Pensionsskuld och ansvarsförbindelse 12

Iakttagelser 12

Sammantagen bedömning 13

Pensionsgrundande löneuppgifter 14

Iakttagelser 14

Sammantagen bedömning 14

Pensionsredovisning i Not 15

Iakttagelser 15

Sammantagen bedömning 15

Avslutning.....16

Samlad bedömning 16

Rekommendationer.....17

Inledning

Bakgrund

Pensionsavtalens komplexitet ställer höga krav på såväl rutiner och processer som den interna förståelsen av de avtal som tillämpas. För att säkerställa en rättvisande redovisning måste en beräkning av skulden göras årligen av pensionsförvaltaren KPA[1].

Pensionsskulden inom kommunal verksamhet består av följande delar:

- Skuld i balansräkningen, pensioner från och med år 1998 (uppgick för Västerås stad till ca 1 189 mkr vid årsbokslutet 2025).

- Ansvarsförbindelse, pensioner intjänade före år 1998 (uppgick för Västerås stad till ca 2 193 mkr vid årsbokslutet 2025).

Under kommande år kommer utbetalningarna sannolikt att öka kraftigt på grund av ökade pensionsavgångar. Det är väsentligt att detta hanteras med god intern kontroll och att redovisningen utgör ett korrekt beslutsunderlag när kostnadsposter ställs mot andra kostnader.

Revisorerna i Västerås stad har utifrån en bedömning av väsentlighet och risk beslutat att låta göra en granskning av stadens process för rapportering och redovisning av pensioner samt ett datatest av de underlag (pensionsmedförande lön) som ligger till grund för pensionsförvaltarens beräkning av pensionsskuld samt pensionskostnad avseende KAP-KL och AKAP-KR.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen säkerställer en ändamålsenlig hantering av pensioner, att den interna kontrollen är tillräcklig samt att pensionsgrundande löneuppgifter har rapporterats till pensionsförvaltaren utan avvikelser.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

1. Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

2. Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

[1] KPA Pension är ett tjänstepensionsbolag inom kommun- och kommunsektorn tillika Västerås stads pensionsförvaltare

3. Sker rapporteringen av pensionsgrundande löneuppgifter till pensionsförvaltaren utan avvikelser? – Datatest

4. Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Följande kriterier används för revisionell bedömning:

- Lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) (5 kap, 6 kap, 9 kap)
- Rådet för kommunal redovisning (RKR) (Rekommendation R10)
- Västerås stads styrande dokument.

Avgränsning

- Revisionsobjekt i granskningen är kommunstyrelsen.
- Tester och kontroller omfattar underlag som ligger till grund för beräkning under perioden 2025-01-01 – 2025-12-31. Till kommunkoncernen hör helt eller delvis ett antal kommunala bolag. Dessa bolag behandlas inte i denna rapport.

Metod

Granskning sker genom dokumentgranskning av rutiner, riktlinjer och policys. Vidare sker intervjuer med berörda befattningshavare såsom pension- och försäkringshandläggare samt ekonom inom Västerås stad.

Verifiering görs därefter av rutiner. Tester utförs av de underlag som ligger till grund för pensionsförvaltarens beräkning av pensionsskuld samt pensionskostnad avseende avtalen KAP-KL och AKAP-KR. För AKAP-KR görs även test avseende beräknade pensionspremier. Genomgång av att noten i årsredovisningen innehåller de upplysningar som RKR anger utförs också, samt avstämning av pensionskostnad och IB till UB för pensionsskulden gentemot erhållna underlag.

Inom ramen för granskningen har intervju och dialog genomförts med följande:

- Ekonom

- Västerås stads tre pension- och försäkringshandläggare

Kontaktrevisor för granskningen har varit Jörgen Eklund.

Pensionsavtal inom Västerås stad

I detta kapitel presenteras en kort sammanfattning av de pensionsavtal som i dagsläget tillämpas inom Västerås stad. Baserat på intervjuer och skriftlig dokumentation från Västerås stad tillämpades följande pensionsavtal per mars 2026. I tabellen anges även antalet heltidsanställda för respektive pensionsavtal.

Avtal	Antal (ca)	Kategori
AKAP-KR	14 382	Anställda inkl. timanställda
KAP-KL	655	Anställda inkl. timanställda
OPF-KR	218	Förtroendevalda
PBF	2	Förtroendevalda
PFA	4	Anställda
Löneväxling	222	Anställda

- Västerås stad har bekräftat i intervju att det finns 16 anställda direktörer som omfattas av individuella pensionsavtal. Dessa avtal avser antingen KAP-KL, Alternativ KAP-KL eller AKAP-KR.

- Till Västerås stad hör helt eller delvis ett antal kommunala bolag. Dessa bolag behandlas inte i denna rapport.

Granskningsresultat

Rutiner för pensionsadministration

Revisionsfråga 1: Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

Iakttagelser

Skriftliga rutinbeskrivningar

I dokumentet "Beskrivning av våra rapporteringsrutiner till KPA pension" finns en sammanfattande beskrivning avseende de rapporteringar som görs till KPA pension samt Söderberg & Partners. Dokumentet beskriver den rapportering som sker för månadsfiler, halvårsfiler och årsfiler i KPA Direkt, samt för årsfiler avseende förtroendevalda till Söderberg & Partners. Dokumentet innehåller även en sammanfattande beskrivning av de kontroller som utförs avseende pensionsavtalen, KPA-ackumulator och löneväxlingar.

I dokumentet "Rutin för PA-KL" finns en skriftlig rutinbeskrivning avseende de kontroller som sker för anställda som fortfarande omfattas av pensionsavtalet PA-KL.

I dokumentet "Rutin för minusackumulatorer KPA" finns en rutinbeskrivning för det arbete som utförs för att identifiera negativa belopp som av olika anledningar kan genereras från lönesystemet Personec P[2] men inte läsas in av KPA Direkt[3].

I dokumentet "Rutin för kontroll av pensionsavtal och procent" finns en skriftlig beskrivning av de kontroller som görs för att kontrollera att rätt anställda ligger på rätt pensionsavtal. Den skriftliga rutinbeskrivningen är uppdelad i olika rutiner per pensionsavtal.

I dokumentet "Rutin för löneväxling" finns en kortare beskrivning av de kontroller och avstämningar som görs i samband med hanteringen av löneväxling.

I dokumentet "Pensionsredovisning - Praktisk handledning" finns en övergripande beskrivning av Västerås stads rutiner och praktiska hantering av pensionsredovisning, inklusive pensionsavtal, verifiering av pensionsskuld, fakturaflöden, bokslutsarbete samt krav på årsredovisning, budget och prognos.

[2] Personec P är sedan 1998 Västerås stads lönesystem och levereras av programvaruföretaget Visma
[3] KPAs internetkontor och verktyg för pensionsadministration.

Dokumentet ”Pensionsredovisning - Praktisk handledning” är framtaget av ekonomiavdelningen på Västerås stad. Övriga rutinbeskrivningar är framtagna av Västerås stads pension- och försäkringshandläggare.

Utöver ovan nämnda rutinbeskrivningar har Västerås stad delat två handledningsdokument framtagna av Söderberg & Partners, innehållande process för rapportering och administration för förtroendevalda med pensionsavtalet OPF-KR.

Rutin för avstämningar mot externa leverantörer

Västerås stad har ett avtal med KPA avseende pensionsadministration och förmedlingstjänst. Avtalet med KPA innebär bland annat att KPA ska beräkna pensionsavgift för avgiftsbestämd pension samt beräkna och betala ut pensioner till anställda. Västerås stad har också avtal med Söderberg & Partners avseende pensionsadministration av avtal som berör förtroendevalda samt gällande avtal för löneväxling av pension.

Årsfilen med underlag för årslöner för KAP-KL och halvårsfilen med halvårslöner för AKAP-KR skickas in till KPA under januari månad varje år. Årsfil med underlag för förtroendevalda OPF-KR skickas i februari månad varje år till Söderberg & Partners via systemet Trygg Politiker (TPP). Under juli månad skickas den första filen (för innevarande år) med halvårslöner avseende AKAP-KR till KPA.

Utöver de obligatoriska filerna skickar Västerås stad extra delårsfiler med uppdaterade anställningsdata avseende både KAP-KL och AKAP-KR nästan månadsvis.

Löpande pensionsadministration och rapportering kopplat till pensioner utförs tillsammans av Västerås stads tre pension- och försäkringshandläggare. Processen för rapportering till KPA börjar med att pension- och försäkringshandläggarna får hjälp av stadens systemförvaltare för lönesystemet Personec P att ta ut en fil innehållande löneuppgifter enligt instruktion från Visma. Systemförvaltarna utför också kontroller av den pensionsgrundande lönedatan i Personec P. Pension- och försäkringshandläggarna uppger i intervju att det är systemförvaltarna ensam ansvarar för dessa kontroller, men att pension- och försäkringshandläggarna i stället kontrollerar pensionsavtal och pensionsavsättning månatligen. Filen laddas sedan upp av pension- och försäkringshandläggarna i KPA Direkt där det genereras en lista med påträffade fel, så kallade felsignaler. Dessa skickas tillbaka till pension- och försäkringshandläggarna för genomgång och rättning innan ny fil skickas. Felen rättas som utgångspunkt i lönesystemet men fel av mindre karaktär kan i vissa fall rättas direkt i KPA Direkt. Processen fortsätter tills inga fel finns på listan, vilket normalt tar mellan en och tre vändor.

I dokumentet “Beskrivning av våra rapporteringsrutiner till KPA pension” finns som tidigare nämnt en sammanfattande beskrivning avseende de rapporteringar som görs till KPA pension.

Kontroll av premiefakturor från KPA och Söderberg & Partners

Alla pensionsfakturor som inkommer konteras av ekonom på Västerås stad, därefter granskas fakturorna av pension- och försäkringshandläggare och slutattesteras av HR-direktör innan de betalas. Fakturorna granskas på övergripande nivå genom att fakturornas totalbelopp jämförs mot tidigare inkomna fakturor. Närmare stickprov eller avstämningar på individnivå utförs inte. Vid större avvikelser kontaktas KPA eller Söderberg & Partners för utredning. Dialog med KPA förs även vid övergångar mellan avtal eller händelser som kan ha påverkan på pensionskostnaden. Processen för granskning och betalning av premiefakturor finns inte dokumenterad i skrift.

Rutin för administration av löneväxling

Löneväxling i Västerås stad sker genom Söderberg & Partners och erbjuds samtliga tillsvidareanställda inom Västerås stad som helst bör ha en årslön på minst 8,3 inkomstbasbelopp.

Anställda i Västerås stad som önskar påbörja en löneväxling kontaktar själva angiven rådgivare på Söderberg & Partners för ett initialt rådgivande möte. Rådgivaren på Söderberg & Partners registrerar ärendet och skickar sedan avtal och underlag till stadens pension- och försäkringshandläggare som registrerar löneavdraget i lönesystemet Personec P och en internt upprättad rapport. Handläggarna stämmer av rapporten över pågående löneväxlingar med Söderberg & Partners varje månad för att säkerställa att personer och belopp stämmer.

När fakturor avseende löneväxling inkommer från Söderberg & Partners kontrolleras dessa av pension- och försäkringshandläggarna mot de avdrag som gjorts i lönesystemet samt föregående månadsfaktura. Vid större avvikande belopp kontaktas Söderberg & Partners för uppföljning. Kontrollerna sker på individnivå och processen finns som tidigare nämnt dokumenterad i dokumentet ”Rutin för löneväxling”.

Rutin för hantering av särskilda avtal/tillägg

Pensionsbestämmelserna i OPF-KR gäller inte för förtroendevald som vid tillträdet av sitt uppdrag har uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. OPF-KR upphör att gälla för förtroendevald som får fortsatt uppdrag vid ny mandatperiod vid val efter 2014 om denne uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. Förtroendevald som uppnår i 32 a § LAS angiven ålder under pågående mandatperiod har dock rätt till pensionsavsättning under hela mandatperioden.

Vid varje ny mandatperiod samt vid lönekörning görs manuella kontroller i lönesystemet Personec P. Vid ålder över 32 a § LAS angiven ålder markeras den förtroendevalda med “Ej pensionsrätt” i lönesystemet. Extra kontroller sker också i samband med rapportering av uppgifter till Söderberg & Partners.

Sammantagen bedömning

Ja.

Vår sammantagna bedömning grundar sig på att berörda medarbetare inom Västerås stad har en tillfredsställande kompetens inom de pensionsavtal som tillämpas inom staden.

Västerås stad har i huvudsak dokumenterade rutinbeskrivningar för de centrala moment som ingår i pensionshanteringen. Vår bedömning är dock att rutinerna i vissa delar med fördel kan utvecklas och förtydligas ytterligare. En mer detaljerad nivå skulle stärka förutsättningarna för att arbetsmomenten kan utföras på ett enhetligt och korrekt sätt även av andra medarbetare än de ordinarie ansvariga, exempelvis vid frånvaro eller personalförändringar.

Arbetet med rapportering till KPA och Söderberg & Partners, hanteringen av inkommande premiefakturor, administration av löneväxling samt pensionsavtal för förtroendevalda är fördelat mellan tre pension- och försäkringshandläggare inom Västerås stad. Mot denna bakgrund bedöms dessa delar av pensionshanteringen inte vara i någon högre grad personberoende.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi är:

- Att vidareutveckla befintliga rutinbeskrivningar genom att inkludera tydliga tidsramar (deadlines) samt mer detaljerade genomförandebeskrivningar. Detta bör särskilt avse processen för kontroll, testning och betalning av inkommande premiefakturor, liksom de kontroller och tester som genomförs av lönedata i samband med rapportering till KPA. Ett sådant förtydligande bedöms bidra till ökad transparens och spårbarhet i processerna, samt stärka möjligheten till enhetlig tillämpning.

Pensionsskuld och ansvarsförbindelse

Revisionsfråga 2: Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Iakttagelser

Västerås stad har, i likhet med andra kommuner och regioner, betydande ekonomiska åtaganden avseende pensioner. Pensionsåtagandena redovisas enligt den så kallade blandmodellen, där förpliktelser intjänade före 1998 redovisas som ansvarsförbindelse. Pensionsskulden beräknas enligt RIPS 21. För att möta framtida likviditetsbehov och kostnader kopplade till pensionerna har staden sedan 1999 byggt upp och förvaltat ett större pensionskapital. Vid årsbokslutet 2025 uppgick stadens ansvarsförbindelse till 2 193 mkr, avsättning för pensioner till 1 189 mkr och de finansiella placeringarna till 1 820 mkr.

På uppdrag av Västerås stad beräknar KPA pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Beräkningen baseras bland annat på de uppgifter som inrapporteras av Västerås stad.

Vid större förändringar av pensionsskulden efter den senaste perioden rapporterar KPA orsaken till förändringen till Västerås stad. Det kan exempelvis handla om generella lönelyft inom en yrkeskategori eller andra orsaker som genererat en pensionsskuldsökning över det normala, eller i vissa fall en ändring av något av beräkningsantagandena enligt RIPS[4].

Västerås stad beställer normalt beräkningsprognoser över pensionsförpliktelserna och pensionskostnaderna tre (3) gånger per år, vanligen i april, augusti och december. I samband med detta får Västerås stad ett följebrev där förändringarna i skulden finns förklarade. Vid åtminstone ett tillfälle per år, vanligen i samband med årsbokslut, har man även ett digitalt möte för genomgång av skuldberäkningen tillsammans med KPA.

Ansvarig ekonom analyserar prognoserna och undersöker rimligheten i förändringen av ansvarsförbindelse och pensionsavsättning över tid, där balansposterna stäms av mot tidigare inkomna prognoser för att säkerställa rimlighet. Avstämningarna görs på total nivå och aldrig på enstaka individer. Större förändringar ska kunna förklaras av antingen förändringar av de antaganden som använts i skuldberäkningen, alternativt av de följebrev från KPA som kommer med beräkningen. Om avvikelserna inte kan förklaras av detta utreds de underliggande orsakerna till förändringen vidare tillsammans med KPA. Historiska prognoser finns sparade i KPA Direkt. Den ansvarige ekonomen får till viss del också hjälp en controller som stöttar genom uppföljning av pensionskostnader och bevakning av eventuella avvikelser mot prognosen från KPA. Avstämning av analys av värderingsprognoserna utförs

[4] RIPS (Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld) används av kommuner och regioner i Sverige för att beräkna pensionsskulder. De huvudsakliga antagandena inkluderar en real diskonteringsränta, för närvarande 1 procent, samt dödlighetsantaganden baserade på kommunsektorns egna data.

huvudsakligen av dessa två. Bokföring och redovisning kopplat till pensionsskulden utförs ensam av ekonom. Som tidigare nämnts finns arbetet delvis dokumenterat skriftligen i dokumentet ” Pensionsredovisning - Praktisk handledning”.

Sammantagen bedömning

Delvis.

Redovisningsarbetet samt hanteringen av Västerås stads pensionsskuld och ansvarsförbindelse utförs av en enskild ekonom inom ekonomiavdelningen. Vår bedömning är att denne har god förståelse för pensionsskuldsredovisning och kunskap för att förstå och tolka underlag från KPA.

Vi bedömer vidare att det sker rutinmässiga kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning i Västerås stad. Historiska prognoser över pensionsskulden och följebrev finns sparade i KPA Direkt. De avstämningar och kontroller som utförs av skuldprognoserna finns dock inte dokumenterade. Dock finns den generella processen delvis dokumenterad. Precis som för arbetet som utförs av stadens pension- och försäkringshandläggare bedömer vi att en mer detaljerad rutinbeskrivning skulle stärka förutsättningarna för att arbetsmomenten kan utföras på ett enhetligt och korrekt sätt även av andra medarbetare än de ordinarie ansvariga, exempelvis vid frånvaro eller personalförändringar.

Då ansvarig ekonom har stöd av en controller i uppföljning av pensionskostnader och bevakning av avvikelser mot prognoser från KPA bedöms personberoendet i pensionsredovisningen vara relativt begränsat. Samtidigt kvarstår ett visst personberoende kopplat till arbetet med bokföring och redovisning då ekonom är ensams ansvarig för den hanteringen. Vi rekommenderar att ytterligare en ekonom involveras i bokföring och redovisningsarbetet för att minska sårbarheten och stärka den interna kontrollen.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi därför är:

- Att Västerås stad säkerställer att rutinbeskrivningarna utformas på en tillräckligt detaljerad nivå för att möjliggöra utförande av arbetsuppgifter även av andra medarbetare än ordinarie ansvariga. Detta bedöms vara av särskild vikt vid frånvaro, personalförändringar eller andra bemanningsrelaterade situationer. Vidare rekommenderas att ytterligare en ekonom involveras i bokföring och redovisningsarbetet för att minska sårbarheten och stärka den interna kontrollen.

Pensionsgrundande löneuppgifter

Revisionsfråga 3: Sker rapportering av pensionsgrundande löneuppgifter till pensionsförvaltaren utan avvikelser? – Datatest

Iakttagelser

PwC har, avseende pensionsavtalen AKAP-KR och KAP-KL, genomfört en jämförelse mellan Västerås stads pensionsgrundande löner för år 2025 enligt lönesystemet och pensionsgrundande årslöner enligt fakturaspecifikationer från KPA för samma period. Vidare har PwC utfört en egen beräkning av tilläggspremier inom KAP-KL baserat på tillgängligt underlag.

Det analyserade underlaget omfattade drygt 15 800 individer. Den initiala analysen identifierade ett antal avvikelser, vilka därefter delgavs ansvariga pension- och försäkringshandläggare inom Västerås stad för vidare utredning. Efter genomförd uppföljning kvarstod endast en (1) avvikelse. Denna avvikelse kunde hänföras till en diskrepans mellan lönesystemet och fakturaspecifikationerna, till följd av ett felaktigt registrerat pensionsavtal.

Sammantagen bedömning

Ja.

Mot bakgrund av ovanstående iakttagelser bedömer PwC att rapporteringen av pensionsgrundande löneuppgifter till pensionsförvaltaren, i allt väsentligt, sker korrekt och utan systematiska avvikelser.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi är:

Även om inga avvikelser identifierades inom ramen för det genomförda datatestet, rekommenderar PwC att Västerås stad överväger att införa återkommande kontrollrutiner avseende pensionsgrundande löner. En sådan kontroll kan lämpligen utformas som en regelbunden avstämning mellan pensionsgrundande löneuppgifter i lönesystemet och motsvarande uppgifter i fakturaspecifikationer från KPA avseende årsfakturering. För att säkerställa en hög grad av tillförlitlighet i rapporteringen bedöms dessa kontroller med fördel genomföras på hela populationen, snarare än genom stickprov.

Pensionsredovisning i Not

Revisionsfråga 4: Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Iakttagelser

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) ska pensionsåtagandet redovisas enligt den s.k. blandmodellen. Detta innebär att pensioner intjänade före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen (inom linjen) och utbetalningarna redovisas direkt i resultaträkningen. För pensioner intjänade fr.o.m. 1998 redovisas åtagandet på balansräkningen. För åtagande till förtroendevalda sker redovisning i balansräkningen om det är klart att åtagandet ska betalas ut och som ansvarsförbindelse om det inte är känt när och i vilken omfattning åtagandet ska infrias.

Hur redovisningen ska ske och vilka upplysningar som ska lämnas regleras i RKR R10 Pensioner och RKR Information Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelse i förvaltningsberättelsen.

Västerås stad redovisar åtagandet enligt blandmodellen.

PwC har granskat Västerås stads årsredovisning för 2025. Följsamheten till rekommendationerna i RKR R10 har analyserats. PwC har särskilt granskat Not 22 “Avsättning för pensioner” samt Not 28 “Ansvarsförbindelse”. Västerås stad redovisar Not 22 samt Not 28 i enlighet med rekommendationerna från RKR R10.

Sammantagen bedömning

Sker pensionsredovisningen i Västerås stad i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Ja.

Vår bedömning baseras på att Västerås Stad redovisar Not 22 samt Not 28 i enlighet med rekommendationerna från RKR R10. Vi bedömer således revisionsfrågan som uppfylld.

Avslutning

Samlad bedömning

Granskningsobjektet är kommunstyrelsen för Västerås stad.

Nedan redovisas sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor:

Revisionsfråga	Bedömning
1. Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration, pensionsredovisning och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	**Ja** Medarbetarna inom Västerås stad har tillfredsställande kompetens inom pensionsavtalen. Vidare anses personberoendet för arbetet pensionsadministration, pensionsredovisning och utbetalning av pensioner inom Västerås stad vara lågt. Det finns dokumenterade rutinbeskrivningar för de centrala momenten i pensionshanteringen, däremot bör dessa utvecklas och förtydligas ytterligare för att säkerställa enhetlig och korrekt hantering även vid frånvaro och personalförändringar.
2. Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?	**Delvis** Redovisningen av Västerås stads pensionsskuld och ansvarsförbindelse hanteras av en ekonom med god kompetens inom området, med stöd av en controller i uppföljning av pensionskostnader och bevakning av avvikelser mot prognoser från KPA. Det sker rutinmässiga kontroller och avstämningar, däremot är dessa inte fullt ut dokumenterade. Den generella processen finns delvis beskriven, men mer detaljerade rutinbeskrivningar rekommenderas för att säkerställa en enhetlig hantering vid exempelvis frånvaro och personalförändringar. Personberoendet bedöms vara relativt begränsat, även om ett visst beroende kopplat till specialistkompetens kvarstår.
3. Sker rapportering av pensionsgrundande löneuppgifter till pensionsförvaltaren utan avvikelser? – Datatest	**Ja** Det analyserade underlaget omfattade drygt 15 800 individer. Den initiala analysen identifierade ett antal avvikelser, vilka därefter delgavs ansvariga pension- och försäkringshandläggare inom Västerås stad för vidare utredning. Efter genomförd uppföljning kvarstod endast en (1) avvikelse. Denna avvikelse kunde hänföras till en diskrepans mellan lönesystemet och

	fakturaspecifikationerna, till följd av ett felaktigt registrerat pensionsavtal. Mot bakgrund av detta bedömer PwC att rapporteringen av pensionsgrundande löneuppgifter till pensionsförvaltaren, i allt väsentligt, sker korrekt och utan systematiska avvikelser.	
4. Sker pensionsredovisningen i Västerås stad i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?	**Ja** Vår bedömning baseras på att Västerås Stad redovisar Not 22 samt Not 28 i enlighet med rekommendationer från RKR R10. Vi bedömer således revisionsfrågan som uppfylld.	

Rekommendationer

För att utveckla verksamheten i Västerås stad lämnas följande rekommendationer:

- Att vidareutveckla befintliga rutinbeskrivningar genom att inkludera tydliga tidsramar (deadlines) samt mer detaljerade genomförandebeskrivningar. Detta bör särskilt avse processen för kontroll, testning och betalning av inkommande premiefakturor, liksom de kontroller och tester som genomförs av lönedata i samband med rapportering till KPA. Ett sådant förtydligande bedöms bidra till ökad transparens och spårbarhet i processerna, samt stärka möjligheten till enhetlig tillämpning.

- Att Västerås stad säkerställer att rutinbeskrivningarna utformas på en tillräckligt detaljerad nivå för att möjliggöra utförande av arbetsuppgifter även av andra medarbetare än ordinarie ansvariga. Detta bedöms vara av särskild vikt vid frånvaro, personalförändringar eller andra bemanningsrelaterade situationer. Vidare rekommenderas att ytterligare en ekonom involveras i bokföring och redovisningsarbetet för att minska sårbarheten och stärka den interna kontrollen.

- Att införa återkommande kontrollrutiner avseende pensionsgrundande löner. En sådan kontroll kan lämpligen utformas som en regelbunden avstämning mellan pensionsgrundande löneuppgifter i lönesystemet och motsvarande uppgifter i fakturaspecifikationer från KPA avseende årsfakturering. För att säkerställa en hög grad av tillförlitlighet i rapporteringen bedöms dessa kontroller med fördel genomföras på hela populationen, snarare än genom stickprov.

2026-05-19

Rebecka Hansson	Viktor Ahlzén
_____	_____
Uppdragsledare	*Projektledare*

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.